

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postadres

Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon

Marcella Laumen
m.laumen@nijmegen.nl
T 06 - 31980483

Ons kenmerk

E23.01642

Bijlage(n)

Bijgevoegd: Ja

Datum 12 juni 2023
Onderwerp Voortgang Nijmeegse deelname aan het
Huishoudboekje

Geachte leden van de raad,

Op 8 mei 2019 heeft u de motie 'Verrekening bijverdiensten in de bijstand' aangenomen. Op 30 juni 2020 hebben wij u geïnformeerd over de uitwerking van deze motie. Wij hebben u daarnaast over de voortgang geïnformeerd in de (half)jaarbrieven Werk & Inkomen. In deze brief informeren wij u over de voortgang en de pilot.

Continuïteit van het Huishoudboekje

Om de continuïteit van het Huishoudboekje te waarborgen is het noodzakelijk om het aantal deelnemende gemeenten te vergroten, het samenwerkingsmodel te formaliseren en het product verder door te ontwikkelen. Om deze ambities te realiseren is een structurele (middel lange) termijn investering vereist, zowel financieel als ambtelijk. Tevens is vanaf 1 juli 2023 landelijk wederom een nieuwe financieringsimpuls nodig. Daarnaast zal op korte termijn de samenwerking veranderen van een informele samenwerking naar een formele samenwerking doordat het product Huishoudboekje wordt ondergebracht bij de Nederlandse Samenwerking Innovatie (NvSI).

Deze recente ontwikkelingen, de ervaringen van de afgelopen jaren, de eerste resultaten van de pilot en de onzekere toekomst van het Huishoudboekje hebben het college doen besluiten de Nijmeegse deelname aan het Huishoudboekje te stoppen.

Wat is het Huishoudboekje?

Het Huishoudboekje is een instrument ontwikkeld door de gemeente Utrecht. Het is een innovatieve manier van budgetbeheer en geeft de deelnemer financieel inzicht en overzicht, voorkomt betalingsachterstanden en zorgt voor inkomenszekerheid. De inkomenszekerheid wordt geboden door een buffer: deze zorgt ervoor dat gemeente tijdelijk garant staat voor de uitbetaling van de uitkering, ook bij verschillende betalingsmomenten en wisselende inkomsten. Hierdoor weet de deelnemer altijd wanneer en welk bedrag hij ontvangt. Het Huishoudboekje biedt tevens de mogelijkheid om de betaling van de vaste lasten (huur, energie, water en zorgverzekering) te regelen. Deze worden, wanneer de deelnemer hiervoor kiest, gelijk verrekend en betaald met de

inkomsten uit werk, de uitkering en de toeslagen. Dit vermindert het risico op schulden en voorkomt uithuiszettingen en afsluitingen van energie of water.¹

Uitkomsten van de pilot

Sinds de aanvaarding van de motie heeft het bijna drie jaar gekost om een werkende applicatie te krijgen. Vanaf 1 januari 2023 zijn we gestart met de pilot. Om deelnemers te verwerven zijn er verschillende interventies gepleegd. We hebben in kaart gebracht hoeveel uitkeringsgerechtigden een parttime baan hebben en zij zijn (voor een deel) telefonisch benaderd om te polsen of zij willen deelnemen aan de pilot. Daarnaast hebben onze inkomensconsulenten ook andere uitkeringsgerechtigden in hun caseload benaderd, die weliswaar geen parttime baan hebben, maar mogelijk wel baat hebben bij deelname aan het Huishoudboekje. Verder hebben we andere organisaties zoals de financiële experts in de wijk, Sociaal Raadslieden en het WerkBedrijf verzocht na te gaan of mensen belangstelling hebben deel te nemen. Al deze acties hebben niet geleid tot deelnemers.

De reden dat inwoners niet willen deelnemen is dat zij hun inkomsten niet uit handen willen geven. Ook geven mensen aan dat de verrekeningen nu goed verlopen en mensen willen de huidige situatie voortzetten. Wat dus opvalt is dat er sprake is van een beperkte doelgroep binnen onze pilot die mogelijk geschikt zijn voor deelname en er op dit moment weinig behoefte lijkt te zijn voor de dienst Huishoudboekje.

Financiële investeringen en opbrengsten in de toekomst onzeker

De landelijke ambitie is om meer inwoners in Nederland toegang te geven tot het Huishoudboekje. In een periode van 18 maanden tot aan 1 januari 2025 wil de landelijke samenwerking het aantal deelnemers aan het Huishoudboekje vergroten naar veertig gemeenten, zodat de continuïteit van het Huishoudboekje gewaarborgd kan worden. Deze schaalgrootte is noodzakelijk om het Huishoudboekje duurzaam zelfstandig te kunnen laten bestaan.

Er is op dit moment geen duidelijk zicht op deelname van andere gemeenten in de nabije toekomst, zodat het onzeker is of het aantal van 40 deelnemende gemeenten gehaald kan worden in de termijn van 18 maanden.

Landelijk geldt dat de huidige vaste kosten voor exploitatie van het Huishoudboekje te hoog zijn voor zowel de huidige deelnemers als voor nieuwe deelnemers. Dit probleem doet zich voor omdat in tegenstelling tot traditionele software oplossingen de gemeenten nu de investering van de software ontwikkeling moeten dragen. Bij traditionele software oplossingen draagt de softwareleverancier deze investering en het risico, met het vooruitzicht dat deze investering op de lange termijn wordt terugverdient wanneer genoeg klanten hier gebruik van maken. Voor de initiatief nemende gemeenten geldt dit echter niet.

Vanaf 2024 heeft Nijmegen geen structurele middelen begroot om de applicatie voor Nijmegen beschikbaar te houden en om de landelijke ontwikkelingen financieel te ondersteunen.

Daarnaast zorgt het landelijk ontbreken van structurele financiële middelen ervoor dat er om de 3-6 maanden, in wisselende coalities, financiering geregeld wordt. De onzekerheid

¹ Zie voor meer informatie het filmpje van de gemeente Utrecht over het Huishoudboekje:
<https://youtu.be/oycd0VeR7lc>

die dit meebrengt heeft gevolgen voor de manier van samenwerken en voor de continuïteit van de software ontwikkeling.

Ambtelijke capaciteit kwantitatief en kwalitatief onvoldoende in huis

De deelnemende gemeenten vormen de kern van samenwerking. Zij geven missie gedreven richting aan de samenwerking en de ontwikkeling van het dienstverleningsconcept en de software. Hiervoor is ambtelijke capaciteit nodig. De gewenste capaciteit is op dit moment in Nijmegen niet beschikbaar en onvoldoende om de gewenste bijdrage in de ontwikkeling van het Huishoudboekje te kunnen leveren.

Er is landelijk nog weinig of geen ervaring met een goed werkende samenwerkingsvariant om gezamenlijk een software product te realiseren. De praktijk van de afgelopen jaren heeft laten zien dat dit, onder andere door kennis- en capaciteitsgebrek bij gemeenten nog niet goed verloopt. Door de specialistische, en ook bij ons in Nijmegen schaarse, kennis die hiervoor nodig is kan er niet op gerekend worden dat deze aansturing vanuit gemeenten in de toekomst wel voldoende gerealiseerd kan worden.

We onderschrijven het gedachtegoed van het Huishoudboekje

Problemen die kunnen ontstaan uit deeltijdwerk komen met name voort uit de verrekening van de inkomsten. Sinds eind 2019 zijn we in Nijmegen begonnen met inkomstenverrekening op maat om de verrekening zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de persoonlijke situatie van de uitkeringsgerechtigde. Zo zijn we gestart met de Toeslagen APK, uitgevoerd door de Sociaal Raadslieden. Tegelijkertijd hebben wij verschillende ICT-oplossingen onderzocht die zorgen voor meer financiële stabiliteit en zekerheid voor onze in deeltijd werkende bijstandsgerechtigden. We werken ook aan het optimaliseren van het proces rondom inkomstenverrekening. Dat betekent dat we voor inwoners al een goede dienstverlening bieden en deze blijven verbeteren.

Naar aanleiding van het rapport Participatiewet in balans is op 17 mei 2023 de internetconsultatie² gepubliceerd met daarin de voorgenomen wijzigingen van de Participatiewet. De beoogde inwerkingtreding van de wijzigingen is 1 januari 2025. Voorgesteld wordt dat gemeenten de inkomsten van een bijstandsgerechtigde kunnen verrekenen met behulp van gegevens uit de Polisadministratie, zodat de bijstandsgerechtigde geen loonstroken hoeft aan te leveren. De Polisadministratie is een register, beheerd door het UWV, waarin de meeste Nederlandse inkomstgegevens worden opgeslagen.

Verrekenen op basis van gegevens uit de Polisadministratie levert zowel voor de bijstandsgerechtigde als voor de gemeenten voordelen op. Deze doen recht aan het gedachtegoed van het Huishoudboekje. Daardoor zal een deel van de problematiek met ingang van 1 januari 2025 mogelijk worden opgelost door landelijke wetgeving. Er komt dus ook een landelijk alternatief.

Voordelen voor bijstandsgerechtigden

- Meer inkomenszekerheid.
- De bijstandsgerechtigde hoeft geen loonstroken meer in te leveren.
- De druk voor het tijdig aanleveren van de loonstrook ligt niet langer bij de bijstandsontvanger, die daarvoor afhankelijk was van het moment van beschikbaar stellen van een loonspecificatie door de werkgever.

² [Internetconsultatie Participatiewet in Balans | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)

- Een boete, omdat (wijzigingen op) inkomsten niet (tijdig) doorgegeven zijn, zal minder voorkomen.

Voordelen voor gemeenten

- Verrekenen op basis van gegevens uit de Polisadministratie betekent een tijdsbesparing voor gemeenten omdat ontvangen loonspecificaties niet meer hoeven te worden verwerkt. Dit resulteert in lagere administratieve lasten.
- Er zijn minder stappen in het proces van aanleveren van de informatie, waardoor de kans op fouten kleiner wordt.
- Het gebruik van de polisgegevens levert een completer beeld op van alle neveninkomsten uit arbeid, pensioen en uitkering.
- Door het gebruik van de gegevens die geleverd worden door het Inlichtingenbureau ontstaat een eenduidige berekening van het netto-inkomen dat met de bijstand wordt verrekend.
- Het wordt mogelijk om automatisch te verrekenen op basis van de gegevens uit de Polisadministratie, dit levert uiteindelijk een flinke besparing in administratieve lasten op.

Naast een automatische verrekening wordt de mogelijkheid gecreëerd van een bufferbudget. Het bufferbudget beoogt financiële problemen te voorkomen door financiële stabiliteit te creëren voor wie deeltijd werkt naast een aanvullende bijstandsuitkering, zodat er een stabiel maandinkomen ontstaat dat niet lager is dan het sociaal minimum. Met het bufferbudget kunnen inkomstenschommelingen die ontstaan door het verrekenen van inkomsten zoveel mogelijk worden voorkomen zodat dit geen financiële problemen en betaalproblemen tot gevolg heeft. Met het bufferbudget beschikt de gemeente over een instrument om hiermee bij te kunnen dragen aan het creëren van bestaanszekerheid voor mensen met een bijstandsuitkering. Hiermee wordt het deeltijd (blijven) werken en/of de arbeidsinschakeling van deze persoon gestimuleerd.³

We zien meerwaarde in de Common Ground en SamenOrganiseren

Bij de nieuwbouw van het Huishoudboekje is uitgegaan van de informatiekundige principes van common ground⁴, het loskoppelen van data van werkprocessen en applicaties. Het Huishoudboekje is een van de eerste applicaties die vanaf het begin volgens deze principes zijn opgezet. Waar common ground aangeeft hoe een applicatie idealiter opgebouwd is moet er daarnaast ook het nodige gerealiseerd worden. Dat noemen we SamenOrganiseren⁵. Er is geen structuur of aanpak om gezamenlijk, met andere gemeenten, een softwareproduct als Huishoudboekje te ontwikkelen. Het daadwerkelijk code schrijven wordt gedaan door zzp'ers, maar de aansturing en alle andere bijkomende verantwoordelijkheden die daarbij horen moeten door de deelnemende gemeenten geregeld worden. Door te stoppen met deelname aan het Huishoudboekje stoppen we niet met onze bijdrage aan het principe van SamenOrganiseren.

³ [Overheid.nl | Consultatie Wijziging van de Participatiewet in verband met het op onderdelen in balans brengen van de wet tussen bestaanszekerheid, re-integratie en handhaving \(internetconsultatie.nl\)](#)

⁴ <https://commonground.nl>

⁵ <https://vng.nl/artikelen/over-de-taskforce-samen-organiseren>

Samen met de stuurgroep van het Huishoudboekje zullen we de Nijmeegse deelname aan het Huishoudboekje op een zorgvuldige manier stoppen. Daarnaast zullen we de andere deelnemende gemeenten ambtelijk informeren waarna zij hun college kunnen informeren.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd over de ontwikkeling van het Huishoudboekje.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

A.P.W. van de Klift
gemeentesecretaris

H.M.F. Bruls
burgemeester